

Teknik i samhället – sociotekniska perspektiv på slutförvar och säkerhet

---

LINDA SONERYD

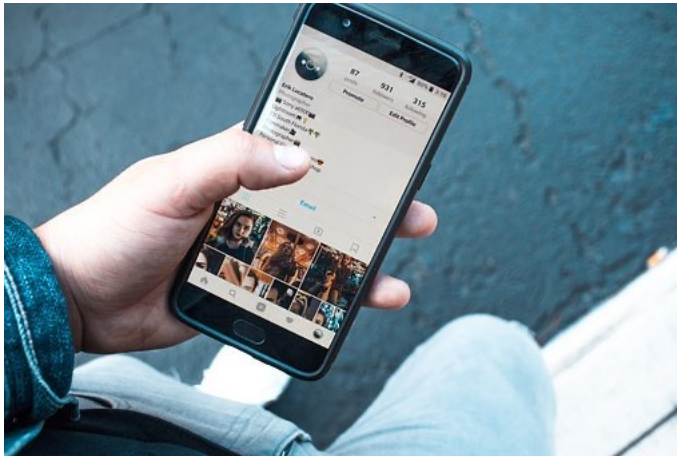
PRESENTATION AV KAPITEL 3, SOU 2022: 7

KUNSKAPSLÄGET PÅ KÄRNAVFALLSOMRÅDET 2022

SAMHÄLLET, TEKNIKEN OCH ETIKEN

Vad är teknik?

Artefakter - människoskapade

Materiella egenskaper och funktioner – ju mer komplicerade desto mer expertberoende

Teknik är sammansättningar som fungerar

Vem kan avgöra när den fungerar?

Fungerar för vem och för vad?

I vilka tidsperspektiv?

I slutförvarsprocessen betydligt fler forum som öppnar för dessa frågor jämfört med annan teknik.

Teknik är sammansättningar som fungerar

Vem kan avgöra när den fungerar?

Fungerar för vem och för vad?

I vilka tidsperspektiv?

Med ett sociotekniskt perspektiv är dessa frågor alltid öppna för diskussion

Tidsperspektiv på slutförvarsprocessen

Flera decennier av forskning, utveckling & demonstration, platsundersökningar och samråd, ett decennium av tillståndsprövning.

- Nu är det väl ändå färdigt?

Deltagande som externt i förhållande till tekniska system

Deltagande som aktivt utvecklar det sociotekniska systemet

En ständigt pågående process: slutförvaret och dess utmaningar angår oss alla och under lång tid framöver.

Tidsperspektiv: 20, 100, 100 000 år

- Nya frågeställningar uppstår 20 år senare – exemplet LOT-försöken
- Sekelperspektivet – minst 70 års anläggningstid
- Den långsiktiga säkerheten – 100 000 år

Tidsperspektiv: 20, 100, 100 000 år

- Nya frågeställningar uppstår 20 år senare – exemplet LOT-försöken
  - Bentonit – koppar
  - Tillit kräver ständigt underhåll
- Sekelperspektivet – minst 70 års anläggningstid
- Den långsiktiga säkerheten – 100 000 år

Tidsperspektiv: 20, 100, 100 000 år

- Nya frågeställningar uppstår 20 år senare – exemplet LOT-försöken
- Sekelperspektivet – minst 70 års anläggningstid
  - Prognoser och planer felbara
  - Lång anläggningstid särskild uppmärksamhet
- Den långsiktiga säkerheten – 100 000 år

Tidsperspektiv: 20, 100, 100 000 år

- Nya frågeställningar uppstår 20 år senare – exemplet LOT-försöken
- Sekelperspektivet – minst 70 års anläggningstid
- Den långsiktiga säkerheten – 100 000 år
  - Säkerhetsanalysen
  - Det samhälleliga minnet

Slutsatser och frågor för diskussion

- Hur ta hänsyn till processens dynamiska och svårförutsägbara karaktär? Tex. följa upp sociotekniska antaganden i en säkerhetsanalys i övervakningsprogram.
- Hur skapa förutsättningar för långsiktiga styrningsprocesser som möjliggör demokratiskt beslutsfattande och transparenta processer över flera generationer?
- Hur behålla transparens och flexibilitet genom hela projektet? Öppna processer med insyn möjliggör att information bevaras för framtiden: vilka avvägningar har gjorts? Vilka kritiska frågor har diskuterats?